

Міністерство освіти і науки України
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра країнознавства і міжнародних відносин

Віктор Патійчук

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «КРАЇНОЗНАВСТВО»

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС

для студентів

галузі знань 0302 «Міжнародні відносини»

Луцьк – 2017

УДК 913(4/9)-047.48(075.8)
ББК 20.06я73-9
П20

Рецензенти:

Гльїн Леонід Володимирович, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри туризму та готельного господарства Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Майстер Андрій Анатолійович, кандидат географічних наук, старший викладач кафедри туризму Луцького інституту розвитку людини Університету «Україна».

Патійчук В. О. Вступ до спеціальності «Країнознавство» : навчально-методичний комплекс для студентів галузі знань 0302 «Міжнародні відносини». – Луцьк : Вид. «Вежа-Друк», 2017. – 47 с.

Рекомендовано до друку науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.

Протокол № 6 від 15 березня 2017 р.

УДК 913(4/9)-047.48(075.8)
ББК 20.06я73-9

© Патійчук В. О., 2017
© Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2017

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма навчальної дисципліни Вступ до спеціальності «Країнознавство» складена відповідно до навчального плану підготовки освітнього ступеня «бакалавр» напряму «Країнознавство».

Предмет навчальної дисципліни – теоретичні аспекти просторових закономірностей та особливостей розвитку досліджуваних територій.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна має зв'язки з такими навчальними дисциплінами як «Територіальна організація суспільства», «Основи теорії міжнародних відносин», «Фізична географія країн світу», «Економічна географія країн світу», «Країнознавство», «Політична географія» та ін. Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів: 1. Теоретико-методологічні основи країнознавства. 2. Особливості країнознавчих досліджень основних компонентів території.

Метою викладання навчальної дисципліни є ознайомити студентів із структурою та змістом країнознавчої науки, головними положеннями сучасної країнознавчої парадигми та основними країнознавчими школами, спеціальними поняттями та категоріями, а також сформувати у них цілісну картину сприйняття територіальної цілісності досліджуваного просторового об'єкта.

Основними завданнями вивчення дисципліни Вступ до спеціальності «Країнознавство» є підготовка студентів-бакалаврів до системного сприйняття країнознавства як новітньої синтезованої міждисциплінарної науки, яка формується й розвивається на стику кількох суміжних суспільних дисциплін і покликана формувати цілісне, об'ємне й водночас багате сприйняття країн (держав) як складних суспільно-політичних, геокультурних і соціально-економічних утворень. Студенти мають змогу через призму раніше отриманих знань та вмінь по-новому підійти до розуміння рушійних сил суспільного прогресу в окремо взятих країнах чи регіональних блоках держав, зрозуміти комплекс причин, котрі зумовлюють прискорений розвиток чи відставання окремих держав у суспільному розвитку. Вони так само мають змогу значно ширше поглянути на суперечливий характер розвитку окремих держав через системну взаємодію зі світовими цивілізаційними процесами і глобальним характером сучасної політики та економіки.

СТРУКТУРА ТА ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів 4	0302 «Міжнародні відносини»	Денна форма навчання
	6.030205 «Країнознавство»	Вибіркова навчальна дисципліна
Модулів: 2	бакалавр	Рік підготовки: 1
Змістових модулів: 2		Семестр: 1
Загальна кількість годин: 144		Лекції: 40 год.
		Семінарські заняття: 28 год.
		Самостійна робота: 60 год.
		Консультації: 16 год.
Тижневих годин: аудиторних – 4 самостійної роботи – 4		Форма контролю: <i>екзамен</i>

ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основні положення й дефініції країнознавчої теорії; основні методи й методики країнознавчих досліджень; нові методи й методики країнознавчих досліджень; проблеми розвитку країнознавства як комплексної наукової галузі; основні методологічні засади організації та проведення комплексних країнознавчих досліджень із використанням сучасних методик і методів збору та опрацювання різноманітної країнознавчої інформації; основні труднощі у побудові робочих гіпотез дослідження; варіанти складання робочої програми дослідження; методи й методики країнознавчих досліджень відповідно до обраного об'єкта й конкретизованого предмета дослідження;

вміти: застосовувати набуті знання на практиці; аналізувати основні положення країнознавчої теорії; правильно застосовувати підбір країнознавчих методів і методик дослідження; проводити країнознавчі дослідження на основі нових методів і методик; проводити комплексну країнознавчу характеристику території; розробляти комплексні програми країнознавчих досліджень; використовувати різноманітні країнознавчі методи й методики обробки первинної інформації; розробляти аналітичні моделі країнознавчих процесів і явищ.

Методи та засоби навчання: словесні – лекція, розповідь-пояснення, бесіда, дискусія, проблемний виклад. Наочні – ілюстрація, демонстрація. Практичні – виконання практичних робіт.

Форма підсумкового контролю успішності навчання – іспит.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 144 години / 4 кредити ECTS.

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «КРАЇНОЗНАВСТВО»**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
		Лекц.	Семинар.	Конс.	Сам. роб.
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи країнознавства					
Тема 1. Об'єкт, предмет, структура, функції та завдання країнознавства як комплексної науки	7	2	2	1	2
Тема 2. Місце країнознавства у системі географічних та гуманітарних наук	7	2	2	1	2
Тема 3. Історичні особливості розвитку країнознавчої науки	13	4	2	1	6
Тема 4. Основні наукові концепції країнознавчої науки	13	4	2	1	6
Тема 5. Основні джерела та способи накопичення країнознавчої інформації	7	2	2	1	2
Тема 6. Основні поняття і категорії у країнознавстві	9	2	2	1	4
Тема 7. Методики і методи проведення комплексних і часткових країнознавчих досліджень	12	4	2	2	4
Разом за змістовим модулем 1	68	20	14	8	26
Змістовий модуль 2. Основні структурні компоненти території країни					
Тема 8. Загальні відомості про країну та її географічне положення	9	2	2	1	4
Тема 9. Природні умови, природні ресурси, природно-ресурсний потенціал та екологічна характеристика території країни	13	4	2	1	6
Тема 10. Населення, соціальна сфера, культура та цивілізаційний розвиток території	11	4	2	1	4
Тема 11. Економіка країни та її господарство	14	4	2	2	6
Тема 12. Політична система, зовнішня політика й міжнародна діяльність країн	11	2	2	1	6
Тема 13. Роль і місце країни в географічному поділі праці	9	2	2	1	4
Тема 14. Проблеми й перспективи розвитку країнознавства як комплексного міжгалузевого наукового напрямку	9	2	2	1	4
Разом за змістовим модулем 2	76	20	14	8	34
Усього годин	144	40	28	16	60

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ

Змістовий модуль 1. *ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КРАЇНОЗНАВСТВА*

Тема 1. Об'єкт, предмет, структура, мета та завдання країнознавства як комплексної науки(2 год.)

Сутність країнознавства як науки. Країна – основний об'єкт досліджень суспільних наук. Комплексність у розумінні об'єкту країнознавчого дослідження. Основні об'єкти країнознавчих досліджень: окремі держави, історико-географічні та адміністративно-політичні області й регіони, фізико-географічні країни, субрегіональні утворення країн, транскордонні економічні об'єднання тощо. Предмет країнознавчого дослідження. Основні предметні галузі наукового країнознавства. Територіальні особливості та закономірності просторового розвитку досліджуваних об'єктів як головний предмет країнознавства. Феномен країни як складного географічного, історичного, соціально-політичного, суспільно-економічного та культурно-етнографічного організму. Країна, держава, суспільство – спорідненість і відмінність понять. Структура країнознавства як науки: загальне теоретичне, галузеве та регіональне країнознавство. Описове та інформаційно-довідкове країнознавство. Проблемно-прогностичне країнознавство. Основні функції країнознавства як окремого наукового напрямку: гносеологічна, історична, прогностична, методологічна, науково-дослідницька, культурно-пізнавальна, світоглядна, інформаційна, управлінська, освітня, виховна та ін. Актуальність вивчення країн у сучасних політичних та економічних умовах. Принципи знань про країну (державу). Різноманітність підходів до країнознавства. Актуальність країнознавчих досліджень кінця ХХ – поч. ХХІ ст. Глобальний характер суспільно-політичних перетворень і головні завдання наукового країнознавства. Основні проблеми країнознавства. Основні завдання та мета країнознавчих досліджень сьогодення.

Тема 2. Місце країнознавства у системі географічних та гуманітарних наук (2 год.)

Комплексний характер наукового країнознавства. Проблематичність у предмет-об'єктній сфері країнознавства та запозичення методик дослідження з інших наукових галузей. Еволюція автономності країнознавства в середовищі різних сфер науки. Розвиток країнознавства в середовищі історії, географії, мовознавства, юриспруденції та інших наук. Становлення країнознавства як окремої міждисциплінарної науки. Значення країнознавчих робіт Ф. Ратцеля, Р. Челлена, С. Рудницького, М. Баранського, Ю. Саушкіна, В. Анучина, А. Кистяківського, Я. Машбіца, М. Мироненка та ін. науковців у розвитку та становленні країнознавства як окремої наукової галузі. Країнознавство та українознавство. Країнознавство та міжнародні відносини. Зв'язки країнознавства з політологією, історією, соціологією, психологією, культурологією та народознавством, юриспруденцією, географією, математикою, картографією та іншими науковими галузями. Проблема конструктивізму та прогнозування у країнознавстві. Роль країнознавчих досліджень у сфері зовнішньої політики та міжнародних відносин. Основні проблеми наукових країнознавчих досліджень у галузі міжнародних відносин і зовнішньої політики та території держави.

Тема 3. Історичні особливості розвитку країнознавчої науки (4 год.)

Основні періоди становлення та розвитку країнознавства: зародження – античний, накопичення країнознавчих знань – середньовічний, описовий епохи великих географічних відкриттів – XIII-XVI ст., відродження наукових знань епохи Відродження, формування методології XVII-XIX ст., новий (поч. XX ст.) і аналітичний новітній (кінець XX-поч. XXI ст.). Зародження і розвиток країнознавства як науки в античний період (Гекатей, Геродот, Арістотель, Страбон, Птолемей та ін.). Початок формування описового країнознавства. Накопичення країнознавчих знань у середньовічний період. Початок галузевої систематизації та узагальнення країнознавчого матеріалу. Розвиток країнознавства у період великих географічних відкриттів. Розвиток країнознавства в «ширину». Становлення теоретичного країнознавства у XVII-XIX ст. Використання математико-статистичних методів у країнознавчих дослідженнях. Розвиток країнознавства в «глибину» у XIX-XX ст. : дослідження політичних просторів, дослідження держави, дослідження проблем розвитку простору.

Сучасні країнознавчі дослідження в Україні та за кордоном. Формування основних теоретичних країнознавчих шкіл. Німецьке описове державознавство («камеральна статистика»), геополітичне країнознавство, антропогеографія та ін. (Б. Варен, Ф. Ратцель, К. Ріттер, Ф. Ріфтгофен, І. Кант, А. Гетнер, О. Шлотер та ін.). Французька «географія людини» та антропоцентричне країнознавство (Е. Реклю, П. Клаваль, Відаль де ла Бланш, Ж. Боден, Ф. Бродель, Ш.-Л. Монтеск'є та ін.). Російське просторове країнознавство, господарче країнознавство, історико-культурне країнознавство (М. Ломоносов, В. Татищев, Д. Анучін, М. Пржевальський, М. Міклухо-Маклай, В. Семенов-Тянь-Шанський, К. Арсен'єв, М. Баранський, В. Преображенський, В. Марков, В. Котляков, В. Семенов, Я. Машбіц, М. Мироненко та ін.). Італійська галузево-економічна географія (Людовіко Гвіччардіні) та ін. Радянське країнознавство XX ст. та його головні напрямки. Розвиток країнознавства в Україні (В. Григорович-Барський, П. Чубинський, А. Синявський, Валентин Садовський, К. Воблій, С. Рудницький, Ю. Дрогобич, В. Кистяківський та ін.). Американська країнознавча школа (М. Кастельс, Р. Браун, А. Мехен, К. Зауер, І. Боуман, Д. Райт, Х. Берроуз, Д. Лейлі, Дж. Харт, Д. Уїтлсі, Дж. Патерсон, С. Хантінгтон та ін.). Англійська країнознавча парадигма (Р. Міншул, Л. Даррел, Г. Маккіндер та ін.).

Тема 4. Основні наукові концепції країнознавчої (2 год.)

Суспільний прогрес і завдання наукового країнознавства. Нові методи дослідження в галузі історичного країнознавства. Українська, російська, німецька, французька, італійська, британська та американська школи наукового країнознавства. Сучасні школи та наукові концепції країнознавчих досліджень: проблемне країнознавство (В. Гохман, Я. Машбіц); глобальне країнознавство (Е. Алаєв, Г. Сдасюк, С. Лавров); економіко-географічне країнознавство (М. Баранський, В. Ром, В. Максаковський, І. Вітвер, В. Вольський, М. Мироненко); концепція географічного середовища (В. Анучін, К. Марков, Ю. Саушкін, Л. Мечніков, Л. Гумільов, К. Єфремов); концепція географічного (просторового) країноустрою (А. Басалікас, І. Маєргойз); культурно-образна та концепція соціального країнознавства (М. Агафонов, О. Долінін, С. Ковальов, Г. Лаппо, В. Покшишевський, Ю. Дмитрієвський), та ін. Сучасний характер країнознавчих досліджень у системі глобальних суспільно-політичних та економічних перетворень. Розвиток країнознавства за кордоном та основні зарубіжні країнознавчі концепції (хорологічна, соціально-політична, гуманістична, математико-авангардистська, регіонально-просторова, радикально-просторова та ін.). Цивілізаційний підхід у країнознавстві. Основні цивілізаційні теорії (М.

Данилевський, О. Гумільов, О. Шпенглер, А. Тойнбі, С. Хантінгтон). Основні цивілізації світу та країнознавчий підхід до їх виділення та уточнення меж. Геокономічна структура світу та завдання країнознавства. Сучасні країнознавчі дослідження в Україні (В. Юрківський, П. Масляк, Я. Олійник, А. Степаненко, Б. Яценко, Є. Качан, С. Кузик та ін.).

Рівні країнознавчих досліджень: філософський, конкретно-теоретичний, емпіричний, аналітико-синтетичний. Наукові підходи проведення країнознавчих досліджень: функціональний, історичний, генетичний, соціологічний, культурологічний, інформаційний, системний, комплексний та ін. Принципи країнознавчих досліджень: територіальності, комплексності, регіональної цілісності, системності та ін. Типи країнознавчих досліджень: аналітичний, синтетичний.

Програма країнознавчих досліджень. Види робочих програм дослідження: дослідницька, колекторська. Типові програми країнознавчих досліджень. «Золоте правило країнознавства». Специфіка проведення часткових і комплексних країнознавчих досліджень. Комплексна країнознавча характеристика території та її складові. Типові комплексні країнознавчі характеристики В.М. Татищева, В.О. Анучіна, М.М. Баранського, М.С. Мироненка, Я.Г. Машбіца та ін. Предметна і пізнавальна сторони програми. Структура програми та етапи проведення країнознавчих досліджень. Часові затрати на виконання країнознавчого дослідження. Робочі гіпотези дослідження. Вимоги до гіпотез.

Тема 5. Основні джерела та способи накопичення країнознавчої інформації (2 год.)

Поняття країнознавчої інформації та її систематизація. Визначення джерельної бази країнознавчих досліджень. Класифікація країнознавчих джерел за доступом, змістом та способами збереження та накопичення країнознавчої інформації. Джерельна база країнознавчих досліджень: словники, енциклопедії, статистичні збірники, довідники, наукової монографії і статті, публіцистика, матеріали наукових конференцій, повідомлення засобів масової інформації, комп'ютерні бази даних та ін. Основні види країнознавства за специфікою використання країнознавчої інформації: наукове, навчальне, геоінформаційне, культурно-просвітницьке, прогнозне й конструктивне. Описова та інформаційна функції наукового країнознавства. Комплексне країнознавство і практика: застосування країнознавчого аналізу в прогнозуванні та проектуванні господарського розвитку території, країнознавче забезпечення зовнішньої політики, воєнне країнознавство тощо. Специфіка методології дослідження комплексних країнознавчих об'єктів.

Тема 6. Основні поняття і категорії у країнознавстві (4 год.)

Категорії та поняття у країнознавстві. Групування основних країнознавчих понять. Загальні поняття країнознавства: країнознавство, комплексна країнознавча характеристика, візитна картка країни, геосистема, геополітика, геостратегія, державна влада, форма правління, політична карта світу, програма країнознавчих досліджень, міжнародні відносини, цивілізація, країнознавча класифікація та ін. Дефініційний апарат країнознавства. Територія і простір у країнознавстві. Основні територіальні поняття: країна, держава, територія (акваторія, аероторія), простір (мікропростір, мезопростір, макропростір, геопростір, глобальний простір тощо), регіон, район, ареал, анклав та ін. Географічне положення в країнознавчих

дослідженнях. Основні поняття географічного положення: кордон, протяжність кордонів, границя, межа, конфігурація території, обриси території, центр, периферія, масштаб, місцезнаходження об'єкта; дистанційність, детермінованість і потенційність географічного положення тощо. Природа як об'єкт країнознавчого дослідження. Основні країнознавчі поняття природи (природа, географічна оболонка, навколишнє середовище, природні умови, природні ресурси, природно-ресурсний потенціал, ресурсні цикли, екологія середовища, рельєф, корисні копалини, мінеральні ресурси, гідрологія території, орографія території, клімат території, флора і фауна території та ін.). Населення як об'єкт країнознавчого дослідження. Основні поняття населення і розселення: населення, народонаселення, природний і механічний рух населення, природний приріст населення, міграція, еміграція, іміграція, репатріація, біженці, трудові ресурси, трудоворесурсний потенціал, зайнятість населення, структура населення (расова, етнічна, релігійна, вікова, статева, освітня, зайнятості), етнос, етнізм, етноцид, діаспора, геноцид, расизм, індекс людського розвитку, середня тривалість життя, демографічний баланс, міграційний баланс, система розселення населення, населений пункт, тип відтворення населення, демографічна криза, демографічний вибух, мережа поселень, урбанізація, мегалополіс, агломерація тощо. Господарство як об'єкт країнознавчого дослідження. Поняття і категорії господарсько-економічного розвитку території: економіка, фінанси, господарство, територіальна структура господарського комплексу, промисловість, сільське господарство, сфера послуг, інфраструктура, рекреаційна діяльність, туризм, галузь промисловості, галузева структура господарства, територіальна структура господарства, спеціалізація виробництва, географічний поділ праці, виробничий центр, промисловий центр (вузол), комбінування, кооперування, фактор розміщення виробництва, економічний район та ін.

Тема 7. Методики і методи проведення комплексних і часткових країнознавчих досліджень (4 год.)

Поняття методу і методики країнознавчих досліджень. Методологічні прийоми, способи, процедури, методики і техніка проведення різних видів країнознавчих досліджень. Класифікація методів країнознавчих досліджень: філософські (загальнонаукові), міждисциплінарні (спільні для кількох галузей знань), конкретно-наукові (спеціальні), методико-технічні. Загальнонаукові та специфічні методи досліджень (системний, індукції і дедукції, описовий, порівняльний, історичний, статистичний, картографічний, літературний, соціологічний, прогнозування тощо). Синтез як провідний метод країнознавчих досліджень. Поняття країнознавчої аналітики. Компаративістські методи країнознавчих досліджень. Порівняння як основна форма країнознавчих досліджень. Методика оцінки суспільно-географічного положення. Поняття країнознавчої експертизи. Специфіка проведення країнознавчого експерименту і моніторингу. Ситуативний метод та специфіка його застосування у країнознавчих дослідженнях. Метод абстрагування (ізольоване, узагальнене, ідеалізоване). Метод аналогів. Метод «вроцлавської таксономії». Метод генералізації. Метод дії. Метод комплексних класифікацій. Метод композиції. Метод конкретного аналізу. Метод конфігуративних досліджень. Метод періодизації. Метод ретроспективного аналізу. Специфіка використання історичного методу. Метод екстраполяції. Метод послідовних порівнянь. Метод теорії груп. Метод ухвалення рішень. Змішано-скануючий метод. Метод перепису. Раціональний метод. Математико-статистичні методи (балансовий, факторний аналіз, кореляційний аналіз, метод прогресії, бальний метод, метод бонітування, метод графів, індексний метод та ін.). Метод «теорії ігор». Метод «гра масштабами». Картографічний метод. Соціологічні методи

країнознавчого дослідження (інтерв'ю, анкетування, бесіда, опитування та ін.). Синергетичні методи проведення країнознавчих досліджень. Метод інституціоналізму. Метод композиції. Методи моделювання і прогнозування. Особливості проведення в країнознавчих дослідженнях конвент-аналізу та івент-аналізу. Когнітивне картування. Дельфійський метод. Математичні, структурні, функціональні, аналітичні, числові, імітаційні, статичні, стохастичні та інші моделі. Праксеологічні методи країнознавчих досліджень. Методи і методики країнознавчого спостереження, таксономії, типізації, класифікації і районування. Суть й основні правила наукового порівняння. Порівняльний метод у країнознавстві. Сутність і правила класифікації і типізації країн світу. Динамізм та комплексний характер класифікацій і типізації. Суть і принципи наукового прогнозування. Основні методи прогнозування у країнознавстві. Типізація, класифікація, регіоналізація країн світу. Суть класифікації, типізації та регіоналізації. Потреба класифікації, типізації та регіоналізації для потреб країнознавства. Найбільш поширені способи класифікацій країн світу. Складність та суперечності типології країн світу за політичними, соціально-економічними та системними критеріями.

Змістовий модуль 2. *ОСНОВНІ СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ ТЕРИТОРІЇ КРАЇНИ*

Тема 8. Загальні відомості про країну та її географічне положення (4 год.)

Поняття візитної картки країни. Значення загальних відомостей про країну та її ідентифікації. Етимологія назви держави. Державні атрибути (прапор, герб, гімн) як об'єкти дослідження. Параметри, форми, кольорова символіка та змістове наповнення гербів та прапорів. Типові сюжети та зміст національних гімнів. Історичні особливості виникнення, еволюція форми та змісту державних атрибутів. Інші символи держави (грошові знаки, рослини, тварини, графічні та астральні знаки тощо). Образ країни: структура та динаміка. Базові (ключові) елементи образу країни. Проблеми образу-штампа країни та його достовірності в сучасних умовах. Основні елементи країнознавчого дослідження: територія, географічне та геополітичне положення; історичні закономірності формування та еволюції етносу, держави й суспільства; природа і природокористування; демографічні процеси, етнічні та релігійні відносини; господарство; правова та політична система; суспільство; внутрішні регіональні відмінності. Географічне положення, розміри й форми території та кордони країни. Суть та чинники географічного положення країни. Макро-, мезо- та мікроположення. Функції географічного положення в сучасних суспільних умовах. Вплив географічного положення на суспільний розвиток окремих країн. Розміри та форма території країни. Острівні та півострівні країни. Країни компактної форми та з витягнутою територією. Анклави і ексклави. Значення «серцевинних ядер» країни та географічного положення країни. Означення політичних кордонів. Делімітація та демаркація. Походження, типологія та функція кордонів. Дослідження кордонів окремої країни. Значення сусідського положення, сучасне транскордонне співробітництво. Значення географічного та геополітичного положення країни. Вплив розмірів та конфігурації державної території на її суспільний розвиток. Фізичний, політичний, соціально-психологічний, економічний, культурний та інформаційний простір держави. Проблеми центру й периферії, «силових ядер» і зон економічного зростання. Аналіз кордонів країни. Типізація і функції державних кордонів. Проблеми комплексного дослідження території держави. Нові наукові підходи щодо країнознавчого оцінювання просторового положення держави.

Тема 9. Природні умови, природні ресурси, природно-ресурсний потенціал та екологічна характеристика території країни (2 год.)

Поняття природних умов та природних ресурсів території. Класифікації природних ресурсів. Поняття природно-ресурсного потенціалу території. Відмінність природних умов та природно-ресурсного забезпечення для різних типів країн. Історично-суспільний характер впливу природних умов та ресурсів. Фізико-географічне районування країни. Різноманітність природних умов. Вплив природних умов на формування національного характеру. Геокультура народів. Заходи щодо поліпшення природних умов проживання та охорони навколишнього середовища. Економічна оцінка природно-ресурсного потенціалу країн. Загальна забезпеченість природними ресурсами території та їх взаємозамінність. Пріоритетності природно-ресурсного забезпечення. Експорт та імпорт ресурсів. Значення різних видів ресурсів. Географічне поширення природних ресурсів у межах території країни. Методика країнознавчої комплексної еколого-економічної ефективності використання ресурсів. Екологічна ситуація території. Проблеми збереження екосистем, флори і фауни країн та екологічного забруднення навколишнього середовища та раціонального користування природними ресурсами як глобальна проблема.

Тема 10. Населення, соціальна сфера, культура та цивілізаційний розвиток території (4 год.)

Демографічні особливості країнознавчих досліджень. Різноманітність знань про населення і народи. Поділ народів на мовні сім'ї і мовні групи. Демографія, екістика й етнографія як науки. Чисельність населення країни, його політичне й соціально-економічне значення. Природний рух населення: народжуваність, смертність, природний приріст і депопуляція населення. Статеві-вікова піраміда. Демографічна політика держави. Механічний рух населення. Еміграція, імміграція, внутрішні міграції. Діаспора. Розміщення і густота населення. Урбанізація. Темпи урбанізації і типи урбанізованих територій. Головні міста країни. Титульна нація і національні меншини та їх походження. Мовно-культурна політика. Соціальна структура населення. Міське й сільське населення. Трудоресурсний потенціал. Зайнятість населення. Якісні показники умов проживання (середня тривалість життя, обсяги ВВП на одну особу, освіта та охорона здоров'я, сервісне обслуговування). Еволюція етнічних спільнот: рід, плем'я, народ, нація. Етнічне та політичне розуміння націй та їх країнознавчий зміст. Політико-ідеологічне значення давності походження народу та території його етногенезу. Процеси етнічної консолідації. Значення етноніму. Археологічна та історична база досліджень. Формування та розвиток національних мов. Історичні етапи національно-культурного відродження та загроза етнічної асиміляції. Поняття про історичні межі. Археологічна та історіографічна база даних про державу та суспільство. Процеси територіальної консолідації держави. Історико-географічні землі (області). Участь держави у міжнародних конфліктах, територіальні втрати і здобутки. Утвердження незалежності. Сучасні експансіоністські посягання та загрози внутрішнього сепаратизму. Династичний характер давніх держав. Зародження та становлення станових та класових груп. Традиційні та специфічні протиріччя у боротьбі за владу. Внутрішні міжетнічні та міжконфесійні конфлікти. Основні етапи розвитку продуктивних сил. Становлення національних еліт. Розвиток освіти, науки, культури, засобів масової інформації. Формування політичної системи країни. Традиції парламентаризму. Прийняття національних конституцій. Еволюція національних інтересів країни.

Етнографія і країнознавство. Формування етнографічної науки. Етнографія і суміжні дисципліни. Методи етнографічних досліджень. Поняття етногенезу. Етнічні групи. Етнічні межі. Етнографічне районування країни. Етнопсихологія як предмет наукового країнознавства. Регіональні етнопсихологічні відмінності. Народи й політико-психологічні стереотипи. Етнопсихологія й етнополітика. Громадський побут і приватне життя. Духовний світ нації та народна творчість. Фольклор, національний етикет, звичаї та обряди, вірування і повір'я. Народний побут й архітектура, одяг і ремесла. Декоративно-прикладне мистецтво. Національна кухня, національні свята, фестивалі тощо. Регіональні відмінності народної творчості. Народна творчість національних меншин. Зростання значимості етнографічної бази у міжнародних відносинах. Етнографічний образ народу. Місце релігії та церкви в сучасному суспільному житті, їхня роль у пізнанні країни. Рівень релігійності населення країни. Релігійно-конфесійний склад населення та його динаміка. Традиційні та нові релігії і конфесії. Історичні та політичні аспекти сучасних релігійних відносин. Релігія і міжнаціональні відносини. Релігія і політичне життя. Церква як інститут. Церковно-географічне районування країни. Культура та мистецтво, їх внесок у презентацію країни в контексті сучасних духовних цінностей. Особливості країнознавчих досліджень науки та засобів масової інформації. Історичні етапи розвитку національної культури, їх зв'язок з народною творчістю. Масова культура. Проблеми захисту національного культурного середовища. Художня література. Образотворче мистецтво. Архітектура і скульптура. Музичне мистецтво і театр. Проблеми країнознавчого дослідження соціальної сфери території.

Тема 11. Економіка країни та її господарство (4 год.)

Поняття національного господарства (національного господарського комплексу). Структура національного господарства (виробнича й сфера послуг; первинна, вторинна, третинна і четвертинна сфери). Типи національних господарств. Обсяги та темпи зростання валового внутрішнього продукту (ВВП) і валового національного продукту (ВНП), інші загальноекономічні показники. Історія становлення національного господарства (формування товарного ринку, спеціалізація та концентрація виробництва, експортність виробництва, періоди економічних піднесенень і криз, національні моделі виходу із криз, роль держави на різних етапах становлення економіки). Особливості регіоналізації досягнень науково-технічного прогресу (НТП) в національній економіці. Науково-дослідні і конструкторські роботи (НДКР) у різних галузях. Концентрація та монополізація виробництва. Аналіз фінансової та банківської діяльності. Формування бюджету та його структура. Іноземні інвестиції та міжнародна заборгованість. Особливості структурно-галузевих змін у господарстві країни. Зміни в територіальній організації виробництва. Роль держави в організації національної економіки. Галузева та територіальна структура господарства країни. Технологічна та організаційна структура господарства країни. Особливості країнознавчого вивчення територіальної структури господарства. Дослідження взаємозв'язку територіальної організації окремих блоків господарства. Проблеми параметризації та оптимальності територіальної структури господарства країни. Економічна сутність та зміст інфраструктурного забезпечення суспільного виробництва. Регіональні чинники розвитку інфраструктури. Дослідження впливу виробничої та невиробничої інфраструктури на розвиток господарства країни. Особливості реалізації науково-технічного прогресу в господарстві країни. Роль інформаційного забезпечення в економічному зростанні країни. Основні методика, методи і проблеми країнознавчого дослідження господарської сфери території. Нові напрями господарсько-країнознавчого вивчення.

Тема 12. Політична система, зовнішня політика й міжнародна діяльність країн (4 год.)

Основні складові дослідження політичної системи. Універсальна роль держави в суспільних відносинах. Роль міжнародних відносин у трансформації політичної системи. Особливості трансформації партійних систем країн світу. Роль громадсько-політичних об'єднань у вдосконаленні політичної системи. Стабільність і конфліктність політичного процесу в різних державах світу. Основні чинники формування громадянського суспільства та його особливості в різних країнах світу. Значення міжнародних відносин і зовнішньої політики в розвитку окремих держав і регіонів. Поняття політичної системи. Типи держав за формою правління, державним устроєм та політичним режимом. Місце держави у політичній системі. Державні інституції та їх функції.

Роль політичних партій і громадсько-політичних рухів у формуванні політичної системи держави. Типи партійних систем. Загальні країнознавчі підходи в дослідженні політичної системи: історичні умови формування, традиції, корпоративізм, соціальна структура, значення ідеології в суспільному розвитку, співвідношення політичної активності в столиці й на периферії. Становлення та еволюція парламентаризму. Характеристика державних політичних інституцій (президентство, парламент, виконавча влада, конституційний суд). Проблеми вдосконалення політико-адміністративного устрою. Традиції територіального самоврядування. Провідні політичні партії, профспілки та громадські об'єднання. Виборча система країни, рівень політизації суспільного життя та окремих його сфер. Особливості аналізу участі країни у міжнародній політиці. Аналіз членства та участі у міжнародних організаціях і договорах. Особливості аналізу міжнародних економічних відносин країни. Участь держави у міжнародному культурному, науковому, освітньому співробітництві та в охороні довкілля. Місце та роль країни на міжнародній арені. Значення міжнародних зв'язків у суспільному розвитку. Статистика міжнародних зв'язків. Аналіз основних груп міжнародних зв'язків: політичних, економічних, військових, наукових, культурних та ін. Участь країни у світових та регіональних міжнародних організаціях та об'єднаннях.

Тема 13. Роль і місце країни в географічному поділі праці (2 год.)

Відмінності в економічному розвитку держав та їх наслідки. Рейтинги економічного розвитку країн світу. Участь міжнародних організацій у світовому економічному процесі. Поняття географічного поділу праці та його значення. Географія світового виробництва. Географія світової торгівлі. Експорт та імпорт країни. Міжнародні послуги. Товарно-галузева структура експорту та імпорту, його географія. Міжнародна інтегрованість національної економіки. Участь країни у міжнародному поділі праці та вплив міжнародних економічних відносин на підвищення ефективності й удосконалення структури господарства.

Тема 14. Проблеми й перспективи розвитку країнознавства як комплексного міжгалузевого наукового напрямку (2 год.)

Сучасні типологічні схеми країн світу. Основні критерії регіоналізації світового політичного простору. Суперечності географічного та політологічного підходів. Схеми регіоналізації країн світу. Регіоналізація Європи. Принципи і значення районування країни. Значення та функції районування країни. Сутність та основні принципи районування країни: фізико-географічний, історико-географічний, соціально-економічний, політико-географічний, етнографічний, військовий,

церковний, виборчий та ін. Різноманітність підходів до районування: статистично-морфометричний, історичний, функціональних ядер та ін. Специфіка вивчення територіальної політики держави. Проблеми країнознавчого дослідження районування і політико-територіального устрою держави. Дослідження повноважень регіонів та їх участі у міжнародній діяльності, транскордонне співробітництво. Нові країнознавчі галузі. Новітні методи і методики вивчення та проведення комплексних і часкових країнознавчих досліджень.

ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема	Кількість годин
1.	<i>Країнознавство як комплексна наука</i> <u>Питання для обговорення:</u> 1. Сутність країнознавства як науки. 2. Об'єкт і предмет країнознавчих досліджень. 3. Основні принципи й підходи країнознавчих досліджень. 4. Функції і завдання комплексного країнознавства. 5. Структура і завдання країнознавства. 6. Головні предметні галузі наукового країнознавства. 7. Основні проблеми комплексного країнознавства. 8. Країнознавство та міжнародні відносини. 9. Роль країнознавчих досліджень у сфері зовнішньої політики та міжнародних відносин.	2
2.	<i>Історія розвитку країнознавства як науки</i> <u>Питання для обговорення:</u> 1. Зародження і розвиток країнознавства як науки в античний період (Гекатей, Геродот, Арістотель, Страбон, Птолемей та ін.). Початок формування описового країнознавства. 2. Накопичення країнознавчих знань у середньовічний період. Початок галузевої систематизації та узагальнення країнознавчого матеріалу. 3. Розвиток країнознавства у період великих географічних відкриттів. Розвиток країнознавства в «ширину». 4. Становлення теоретичного країнознавства у XVII-XIX ст. Використання математико-статистичних методів у країнознавчих дослідженнях. 5. Розвиток країнознавства в «глибину» у XIX-XX ст. : дослідження політичних просторів, дослідження держави, дослідження проблем розвитку простору. 6. Сучасні країнознавчі дослідження в Україні та за кордоном.	2
3	<i>Основні країнознавчі школи</i> <u>Питання для обговорення:</u> 1. Формування основних теоретичних країнознавчих шкіл. 2. Німецьке описове державознавство («камеральна статистика»), геополітичне країнознавство, антропогеографія та ін. (Б. Варен, Ф. Ратцель, К. Ріттер, Ф. Ріфтгофен, І. Кант, А. Гетнер, О. Шлотер та ін.). 3. Французька «географія людини» та антропоцентричне країнознавство (Е. Реклю, П. Клаваль, Відаль де ла Бланш, Ж.	2

	Боден, Ф. Бродель, Ш.-Л. Монтеск'є та ін.). 4. Російське просторове країнознавство, господарче країнознавство, історико-культурне країнознавство (М. Ломоносов, В. Татіщев, Д. Анучін, М. Пржевальський, М. Міклухо-Маклай, В. Семенов-Тянь-Шанський, К. Арсеньєв, М. Баранський, В. Преображенський, В. Марков, В. Котляков, В. Семенов, Я. Машбіц, М. Мироненко та ін.). 5. Італійська галузево-економічна географія (Людовіко Гвіччардіні) та ін. 6. Радянське країнознавство ХХ ст. та його головні напрямки. 7. Розвиток країнознавства в Україні (В. Григорович-Барський, П. Чубинський, А. Синявський, Валентин Садовський, К. Воблий, С. Рудницький, Ю. Дрогобич, В. Кистяківський та ін.). 8. Американська країнознавча школа (М. Кастельс, Р. Браун, А. Мехен, К. Зауер, І. Боуман, Д. Райт, Х. Берроуз, Д. Лейлі, Дж. Харт, Д. Уїтлєсі, Дж. Патерсон, С. Хантінгтон та ін.). 9. Англійська країнознавча парадигма (Р. Міншул, Л. Даррел, Г. Маккіндер та ін.). 10. Сучасні країнознавчі дослідження в Україні (В. Юрківський, П. Масляк, Я. Олійник, А. Степаненко, Б. Яценко, Є. Качан, С. Кузик та ін.).	
4	<i>Основні країнознавчі концепції</i> <u>Питання для обговорення:</u> 1. Проблемне країнознавство (В. Гохман, Я. Машбіц). 2. Глобальне країнознавство (Е. Алаєв, Г. Сдасюк, С. Лавров). 3. Економіко-географічне країнознавство (М. Баранський, В. Ром, В. Максаковський, І. Вітвер, В. Вольський, М. Мироненко). 4. Концепція географічного середовища (В. Анучін, К. Марков, Ю. Саушкін, Л. Мечніков, Л. Гумільов, К. Єфремов). 5. Концепція географічного (просторового) країноустрою (А. Басалікас, І. Маєргойз). 6. Культурно-образна та концепція соціального країнознавства (М. Агафонов, О. Долінін, С. Ковальов, Г. Лаппо, В. Покшишевський, Ю. Дмитрієвський), та ін. 7. Розвиток країнознавства за кордоном та основні зарубіжні країнознавчі концепції (хорологічна, соціально-політична, гуманістична, математико-авангардистська, регіонально-просторова, радикально-просторова та ін.).	2
5.	<i>Функції країнознавства та джерела країнознавчої інформації</i> <u>Питання для обговорення:</u> Поняття країнознавчої функції. Основні функції країнознавства як науки: описова, освітня, виховна, культурна, світоглядна (гносеологічна), емпірична, прогностична, превентивна, конструктивна, управлінська, комунікативна, регулююча, інтегруюча, інформаційна тощо. Види та форми існування країнознавчої інформації. Наукові знання як джерело країнознавчої інформації.	2

	Документальні джерела країнознавчої інформації. Бібліотеки як джерело країнознавчої інформації. Електронні бібліотеки та каталоги. Спілкування та комунікації як джерела країнознавчої інформації. Особливості спілкування на сучасному етапі науково-технічного прогресу. Засоби та методи забезпечення інформаційної діяльності та проведення країнознавчого аналізу.	
6.	<i>Основні поняття і категорії країнознавства</i> <u>Питання для обговорення:</u> Загальні поняття країнознавства: країнознавство, комплексна країнознавча характеристика, візитна картка країни, геосистема, геополітика, геостратегія, державна влада, форма правління, політична карта світу, програма країнознавчих досліджень, міжнародні відносини, цивілізація, країнознавча класифікація та ін. Територія і простір у країнознавстві. Основні територіальні поняття: країна, держава, територія (акваторія, аероторія), простір (мікропростір, мезопростір, макропростір, геопростір, глобальний простір тощо), регіон, район, ареал, анклав та ін. Географічне положення в країнознавчих дослідженнях. Основні поняття географічного положення: кордон, протяжність кордонів, границя, межа, конфігурація території, обриси території, центр, периферія, масштаб, місцезнаходження об'єкта; дистанційність, детермінованість і потенційність географічного положення тощо. Природа і ресурси в країнознавстві (природа, географічна оболонка, навколишнє середовище, природні умови, природні ресурси, природно-ресурсний потенціал, ресурсні цикли, екологія середовища, рельєф, корисні копалини, мінеральні ресурси, гідрологія території, орографія території, клімат території, флора і фауна території та ін.). Основні поняття населення і розселення: населення, народонаселення, природний і механічний рух населення, природний приріст населення, міграція, еміграція, іміграція, репатріація, біженці, трудові ресурси, трудоворесурсний потенціал, зайнятість населення, структура населення (расова, етнічна, релігійна, вікова, статева, освітня, зайнятості), етнос, етнонім, етноцид, діаспора, геноцид, расизм, індекс людського розвитку, середня тривалість життя, демографічний баланс, міграційний баланс, система розселення населення, населений пункт, тип відтворення населення, демографічна криза, демографічний вибух, мережа поселень, урбанізація, мегалополіс, агломерація тощо. Поняття і категорії господарсько-економічного розвитку території: економіка, фінанси, господарство, територіальна структура господарського комплексу, промисловість,	4

	сільське господарство, сфера послуг, інфраструктура, рекреаційна діяльність, туризм, галузь промисловості, галузева структура господарства, територіальна структура господарства, спеціалізація виробництва, географічний поділ праці, виробничий центр, промисловий центр (вузол), комбінування, кооперування, фактор розміщення виробництва, економічний район та ін.	
7.	<i>Програма комплексного країнознавчого дослідження та її складові</i> <u>Питання для обговорення:</u> Поняття програми дослідження з погляду предметного бачення країнознавства. Теоретичне й методичне забезпечення виконання програми країнознавчого дослідження. Основні макроструктурні компоненти програми дослідження та специфіка їх забезпечення. Типові програми країнознавчого дослідження. Розподіл змістових аспектів програми дослідження та затрати часу на їх виконання в ході проведення комплексних країнознавчих досліджень.	2
8.	<i>Завдання і структура комплексних країнознавчих досліджень</i> <u>Питання для обговорення:</u> Основні завдання і структура комплексного країнознавчого дослідження. Специфіка використання методів суміжних наук та різноманітність галузей комплексного країнознавства (фізико-географічне, суспільно-географічне, етнокультурне, історико-географічне, політико-географічне та інші напрямки). Конструктивне значення комплексного країнознавства. Завдання і шляхи вдосконалення комплексного країнознавства. Нові методи й методики дослідження загальних питань країнознавства.	2
9.	<i>Системний підхід, як основа країнознавчих досліджень</i> <u>Питання для обговорення:</u> Система, як загальнонаукова категорія. Системний підхід, його методологічна сутність. Закономірності комплексності у природі і суспільстві. Концепція «природа – суспільство». Концепція геосистеми. Концепція інтегрального ландшафту. Геокомплексологічна концепція. Системні об'єкти в країнознавстві. Суспільно-територіальний комплекс як найбільш інтегрований об'єкт дослідження. Виробничо-територіальні комплекси і системи. Територіальні системи розселення. Територіально-рекреаційні системи Основні напрямки застосування системного підходу у	2

	країнознавчих дослідженнях.	
10.	<i>Наукові принципи й підходи проведення комплексних країнознавчих досліджень</i> <u>Питання для обговорення:</u> 1. Принципи й підходи у країнознавчих дослідженнях. Порівняльно-просторовий підхід у країнознавстві. 2. Систематизація та узагальнення як основні групи методів країнознавчої науки. Традиційні та нові напрями країнознавчих досліджень. 3. Нові країнознавчі концепції, методики та тенденції в розвитку країнознавства.	2
11.	<i>Методика, методи та етапи країнознавчих досліджень</i> <u>Питання для обговорення:</u> 1. Види й етапи країнознавчих досліджень та використання відповідних методик збору й опрацювання інформації про досліджувану територію. 2. Комплексна класифікація методів країнознавчих досліджень. 3. Методика збору та аналіз країнознавчої інформації з теми дослідження. 4. Основні методи обробки й аналізу країнознавчої інформації. 5. Формалізовані й неформалізовані методи країнознавчих досліджень. 6. Використання математичних методів дослідження. 7. Методико-технічні та ілюстративні методи країнознавчих досліджень. 8. Спеціальні методи країнознавчих досліджень. 9. Компаративістські методи країнознавчих досліджень. 10. Класифікація і типізація в країнознавстві. 11. Методики районування території. 12. Упровадження результатів дослідження. 13. Планування подальших досліджень. 14. Регіональне спрямування країнознавчих досліджень. 15. Конструктивна спрямованість комплексних країнознавчих досліджень.	2
12.	<i>Специфіка проведення часткових і комплексних країнознавчих досліджень</i> <u>Питання для обговорення:</u> 1. Методологічні основи подачі загальних відомостей про країну. 2. Методика країнознавчого оцінювання досліджуваної території. 3. Специфіка вивчення географічного положення. 4. Країнознавчих опис природи досліджуваного регіону. 5. Історичні особливості формування території країни. 6. Методика складання країнознавчої характеристики	2

	народонаселення досліджуваної території. 7. Специфіка розгляду культурно-релігійної сфери території. 8. Природокористування з країнознавчих позицій. 9. Країнознавче оцінювання стану розвитку та проблем функціонування господарства. 10. Розселення та його країнознавче підґрунтя. 11. Внутрішні відмінності країни. 12. Характеристика суспільства й соціальних верств населення. 13. Навколишнє природне середовище та екологічні проблеми досліджуваної території. 14. Система країнознавчого дослідження зовнішніх зв'язків країни. 15. Нові методики країнознавчого дослідження господарства території.	
13.	<i>Нові напрями розвитку країнознавства</i> <u>Питання для обговорення:</u> 1. Нові напрями й методики проведення країнознавчих досліджень. 2. Проблематика впровадження типових схем країнознавчих досліджень. 3. Нетипові форми країнознавчих досліджень. 4. Поняття країнознавчого моніторингу та проблеми його методичного забезпечення. 5. Відмінності методичного забезпечення і методологічного бачення проведення країнознавчих досліджень у вітчизняному та зарубіжному країнознавстві. 6. Специфіка використання комп'ютерної техніки у процесі проведення країнознавчих досліджень. 7. Програми моделювання і прогнозування розвитку країн. 8. Основні завдання прогнозного країнознавства. 9. Актуальні проблеми наукового забезпечення вітчизняного країнознавства.	2

ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з.п.	Тема	Кількість год.
1.	Національна країнознавча наука та її нові завдання.	4
2.	Роль країнознавчих досліджень у становленні фундаментальної науки.	4
3.	Національні та міжнародні наукові країнознавчі досягнення.	4
4.	Роль засобів масової інформації у популяризації країнознавчих знань.	4
5.	Загальний рівень розвитку країнознавства в Україні та за кордоном.	4
6.	Проблеми стикування країнознавчих досліджень з іншими	4

	науковими галузями	
7.	Роль етнографії і похідних дисциплін у країнознавчих дослідженнях.	4
8.	Наукові основи етнопсихологічних країнознавчих досліджень.	4
9.	Природні умови, історія розвитку народу та геополітика як нові напрями країнознавчого дослідження.	4
10.	Місце країнознавчої етнопсихології у міжнародних відносинах, дипломатичному протоколі та етикеті.	4
11.	Регіональні відміни у збірному етнопсихологічному образі країни.	5
12.	Інформаційно-країнознавчі дослідження, їх основні завдання й перспективи розвитку.	5
13.	Прикладне моделювання й новітні країнознавчі методики дослідження.	5
14.	Культурне й релігійне країнознавство та його перспективні завдання.	5
	Разом	60

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Завдання I. : За однією із запропонованих тем (див. перелік) здійснити реферативне повідомлення або підготувати країнознавчий аналітичний огляд, про які можна буде повідомити у ході проведення семінарських занять:

1. Використання різноманітних джерел країнознавчої інформації.
2. Географічні засади становлення країнознавства як науки.
3. Географічні засади становлення країнознавства як науки.
4. Гоекологічний стан держави як об'єкт країнознавчого дослідження.
5. Геоінформаційні технології у країнознавстві.
6. Господарство як об'єкт країнознавчого дослідження.
7. Документознавство як наука та джерело країнознавчої інформації.
8. Історико-географічні регіони держави як об'єкт країнознавчого дослідження.
9. Країна як об'єкт професійної діяльності країнознавця.
10. Країнознавство та сучасне інформаційне суспільство.
11. Культура як об'єкт країнознавчого вивчення.
12. Міжнародні відносини, як актуальна проблема сучасності та їх країнознавчий контекст.
13. Місце країнознавства у міжнародних відносинах.
14. Місце країнознавства у системі наук.
15. Народонаселення і культура як об'єкт країнознавчого дослідження.
16. Нові країнознавчі напрями.
17. Новітні методики проведення країнознавчих досліджень.
18. Перспективи розвитку країнознавчих досліджень.
19. Політична система держави як об'єкт країнознавчого вивчення.
20. Природа як об'єкт країнознавчого дослідження.
21. Регіональна економіка та країнознавство.
22. Системний підхід як основа країнознавчих досліджень.
23. Співвідношення країнознавства та краєзнавства.
24. Суспільство як об'єкт країнознавчого дослідження.

25. Теоретичні проблеми сучасного краєзнавства.
26. Теорія міжнародних відносин – ядро сучасного краєзнавства.
27. Територія, географічне та геополітичне положення як об'єкт краєзнавчого дослідження.
28. Нові напрями краєзнавчих досліджень.
29. Сучасні краєзнавчі дослідження в Україні.
30. Нові краєзнавчі галузі.

Методичні рекомендації щодо оформлення краєзнавчого аналітичного огляду або реферативного повідомлення:

1. Зібрати фактаж наукових публікацій відповідно до заданої тематики (не менше 10 літературних джерел із вибраної студентом проблематики дослідження для огляду).

2. Систематизувати та квантифікувати зібраний матеріал (за змістом; спрямуванням наукової позиції та оцінкою фахівців щодо досліджуваного процесу; джерелами надходження основних публікацій; хронологічними межами, динамікою; просторовими і масштабними ознаками; повнотою та аргументативністю викладу основного матеріалу тощо).

3. Здійснити власну наукову оцінку досліджуваного процесу (явища) у вигляді написання аналітичного огляду, відобразивши в ньому: актуальність досліджуваної тематики; підведення до основного викладу матеріалу; розкрити основний зміст досліджуваного процесу та охарактеризувати наявну поточну ситуацію досліджуваного об'єкта, врахувавши наукові позиції інших дослідників (на основі зібраних літературних джерел та власних опрацьованих інформаційно-статистичних даних); встановити сутність головних проблем, виявивши основні тенденції у розвитку та динаміці досліджуваного процесу (явища); по-можливості передбачити та спрогнозувати подальшу ситуацію з розвитком досліджуваного об'єкта; зробити власні короткі наукові висновки щодо проблем, стану та подальшого розвитку досліджуваної ситуації та перспектив їхнього вирішення.

4. Письмово оформити аналітичний огляд згідно розроблених методико-технічних вимог (включаючи наявність стандартного титульного аркуша, друкованого тексту аналітичного огляду (3-7 ст.), списку використаних джерел та додатку зібраного фактажу (у вигляді відбитків-копій наукових публікацій із досліджуваної проблематики).

Вимоги до оформлення реферативного повідомлення (огляду):

1. Оформляється на листках формату А-4, чорнилом одного кольору (синього або чорного). Поля: зверху, знизу, праворуч – 2 см, ліворуч – 2,5 см.

2. Реферат складається з титульної сторінки, змісту, основного тексту, переліку використаних джерел, додатків (зокрема, картосхем та іншого ілюстративного матеріалу).

3. Вступ містить інформацію щодо актуальності дослідження, мети та завдань дослідження.

4. Основний текст дослідження формується на основі поданого нижче плану географічно-краєзнавчого дослідження.

5. Нумерація сторінок реферату є наскрізною.

6. Вирівнювання основного тексту творчого завдання здійснюється за орієнтацією «по ширині сторінки».

7. Назви розділів та підрозділів мають відповідати назвам у змісті.

8. Ілюстративний матеріал (карти, рисунки) має наскрізну нумерацію, таким же чином нумеруються таблиці.

9. Перелік використаних джерел подається після основного тексту та перед додатками і налічує не менше п'яти позицій.

10. В тексті обов'язковими є посилання на позиції із списку використаних джерел, що оформлюються так: [2, с. 55].

11. Список використаних джерел здійснюється в алфавітному порядку згідно із правилами бібліографічного опису. Спочатку подаються українські джерела, потім зарубіжні (іноземною мовою), а потім електронні джерела (із зазначеним режимом доступу).

12. Висновки реферату повинні бути лаконічними та відповідати головним результатам країнознавчого дослідження.

Завдання II. Скласти словник основних країнознавчих термінів (за вибором студента, не менше 40 посилань), скориставшись запропонованими варіантом країнознавчих понять, які подані у методичному комплексі (див. с. 41).

ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Країнознавство як наука. Об'єкт і предмет країнознавчих досліджень.
2. Основні принципи й підходи країнознавчих досліджень. Основні функції і завдання країнознавства.
3. Розвиток сучасних країнознавчих досліджень в Україні та за кордоном.
4. Основні періоди становлення та розвитку країнознавчих досліджень.
5. Основні наукові концепції країнознавчих досліджень.
6. Сучасні наукові концепції і школи країнознавчих досліджень.
7. Зародження і розвиток країнознавства як науки в античний період. Початок формування описового країнознавства.
8. Накопичення країнознавчих знань у середньовічний період. Початок галузевої систематизації та узагальнення країнознавчого матеріалу.
9. Розвиток країнознавства у період великих географічних відкриттів.
10. Становлення теоретичного країнознавства у XVII-XIX ст.
11. Німецьке описове державознавство, камеральна статистика, геополітичне країнознавство, антропогеографія.
12. Французька географія людини та антропоцентричне країнознавство.
13. Російське просторове країнознавство, господарче країнознавство, історико-культурне країнознавство.
14. Італійське галузево-економічне країнознавство.
15. Радянське країнознавство XX ст. Основні концептуальні напрямки: проблемне країнознавство (В. Гохман, Я. Машбіц); глобальне країнознавство (Е. Алаєв, Г. Сдасюк, С. Лавров); економіко-географічне (М. Баранський, В. Ром, В. Максаковський, І. Вітвер, В. Вольський, М. Мироненко); географічного середовища (В. Анучін, К. Марков, Ю. Саушкін, Л. Мечніков, Л. Гумільов, К. Єфремов); географічного (просторового) країнострою (А. Басалікас, І. Маєргойз); культурно-образна та соціального країнознавства (М. Агафонов, О. Долінін, С. Ковальов, Г. Лаппо, В. Покшишевський, Ю. Дмитрієвський), та ін.
16. Розвиток країнознавства за кордоном (хорологічний, соціально-політичний, гуманістичний, математико-авангардистський, регіонально-просторовий, радикально-просторовий напрями).

17. Американська країнознавча школа (М. Кастельс, Р. Браун, А. Мехен, К. Зауер, І. Боуман, Д. Райт, Х. Берроуз, Д. Лейлі, Дж. Харт, Д. Уїтлесі, Дж. Патерсон, С. Хантінгтон та ін.).
18. Англійська країнознавча парадигма (Р. Міншул, Л. Даррел, Г. Маккіндер та ін.).
19. Розвиток країнознавства в Україні (В. Григорович-Барський, П. Чубинський, А. Синявський, Валентин Садовський, К. Воблий, С. Рудницький, Ю. Дрогобич, В. Кистяківський та ін.).
20. Сучасні країнознавчі дослідження в Україні (В. Юрківський, П. Масляк, Я. Олійник, А. Степаненко, Б. Яценко, Є. Качан, С. Кузик та ін.).
21. Особливості країнознавчого дослідження демографічної ситуації в державі.
22. Рівні й види країнознавчих досліджень.
23. Основні поняття і категорії країнознавчої науки.
24. Глобальне країнознавство.
25. Зональне країнознавство.
26. Історичне й військове країнознавство.
27. Географічне країнознавство.
28. Етнокультурне й релігійне країнознавство.
29. Фізико-географічне країнознавство.
30. Ландшафтне й медико-географічне країнознавство.
31. Наукове країнознавство.
32. Політичне й політико-географічне країнознавство.
33. Прогнозне й конструктивне країнознавство.
34. Класифікація методів країнознавчих досліджень.
35. Методи та джерела країнознавчих досліджень.
36. Методологічні правила типізації і класифікації у країнознавстві.
37. Країнознавча основа дослідження соціально-економічного розвитку території.
38. Країнознавчі аспекти дослідження міжнародних зв'язків.
39. Країнознавчий принцип дослідження політичних систем.
40. Країнознавчі основи дослідження господарської системи території.
41. Методики країнознавчого дослідження природи території країни.
42. Спеціальні методи країнознавчого дослідження.
43. Використання математичних методів у країнознавчих дослідженнях.
44. Територія як зв'язуючий елемент будь-якого країнознавчого дослідження.
45. Методи прогнозування і моделювання розвитку території країни.
46. Використання математико-статистичних методів у країнознавчих дослідженнях.
47. Країнознавча експертиза. Експеримент і моніторинг у країнознавчих дослідженнях.
48. Методичні основи дослідження сфери послуг та інфраструктури країни.
49. Комплексний підхід як основа країнознавчих досліджень.
50. Цивілізаційний підхід у країнознавстві.
51. Комплексні країнознавчі зв'язки.
52. Принципи країнознавчого дослідження.
53. Основні недоліки комплексних країнознавчих досліджень: компілятивність, енциклопедичність, шаблонність.
54. Аналітичний і синтетичний типи досліджень у країнознавстві.
55. Теоретико-методичні основи дослідження соціальної сфери країни.
56. Структура й програма комплексного країнознавчого дослідження.
57. Комплексна країнознавча характеристика.

58. Країнознавча типізація території.
59. Країнознавчий «паспорт» території.
60. Проблеми і перспективи розвитку країнознавства як науки.
61. Проблемне країнознавство.
62. Перспективи розвитку країнознавчих досліджень.
63. Нові країнознавчі напрями.
64. Новітні методики проведення країнознавчих досліджень.
65. Місце країнознавства у міжнародних відносинах.
66. Концепція сучасного національного краєзнавства.
67. Таксономічні одиниці краєзнавства.
68. Дефініція інформації в країнознавстві, її види та форми.
69. Джерела країнознавчої інформації.
70. Геосистемна концепція та країнознавство.
71. Аналіз понять країна та держава.
72. Структурна схема комплексної характеристики країни.
73. Поняття про «візитну картку» країни.
74. Територія, географічне та геополітичне положення як об'єкт країнознавчого дослідження.
75. Природа як об'єкт країнознавчого дослідження.
76. Народонаселення і культура як об'єкт країнознавчого дослідження.
77. Господарство як об'єкт країнознавчого дослідження.
78. Політична система держави як об'єкт країнознавчого дослідження.
79. Геоекологічний стан держави як об'єкт країнознавчого дослідження.
80. Історико-географічні регіони держави як об'єкт країнознавчого дослідження.
81. Суспільство як об'єкт країнознавчого дослідження.
82. Топоніміка як джерело вивчення.
83. Поняття про геоінформаційну систему.
84. Загальнонаукові засади системного підходу.
85. Геосистемна концепція та країнознавство.
86. Геокомплексологічна концепція та країнознавство.
87. Аналіз понять країна та держава.
88. Нація, як основа сучасного державотворення.
89. Країна як багатовимірна геосистема.
90. Структурна схема комплексної характеристики країни.

МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Формою підсумкового контролю є іспит, який здається в усній формі.

Методи та засоби діагностики успішності навчання

З метою діагностики успішності студентів використовуються:

- усне опитування на практичних заняттях;
- виконання практичних завдань;
- письмові контрольні роботи;
- виконання тестових завдань;
- співбесіди на консультаціях;
- екзамен як підсумковий засіб діагностики успішності.

Засоби – комплекти тестових завдань, завдання для модульних контрольних робіт, підручники, навчальні посібники, географічні атласи, контурні карти.

Критерії оцінювання: Модуль 1 (поточний контроль) включає: виступи студентів на практичних заняттях і виконання практичних завдань. По кожній із тем семінарських занять № 2-14 виставляються максимально по 3 бали за відповіді на питання. За семінарське заняття № 1 студенти можуть отримати максимально по 1 балу. Максимально за модуль 1 студенти можуть отримати 40 балів. Після засвоєння змістового модуля № 1 (теми № 1-7), змістового модуля № 2 (теми № 8-14) обов'язково пишуться модульні контрольні роботи, кожна з яких оцінюється в 30 балів. Максимально за модульні контрольні роботи можна отримати 60 балів. Форма проведення модульних контрольних робіт – тестовий контроль (письмово). Вся сума балів за курс, включаючи поточний та модульний контроль, становить 100 балів (див. розподіл балів за модулями).

Оцінювання самостійної роботи студентів здійснюється під час усного опитування на практичних заняттях, написання модульних контрольних робіт та під час іспиту. Окрім того, за реферативне повідомлення та складання словника країнознавчих термінів студенти можуть отримати додаткові бали. *Оцінювання самостійного завдання:* за повний, структурований, логічно викладений і теоретично обґрунтований матеріал реферативного повідомлення студент отримує додатково до загальної кількості балів ще додаткові 3 бали. Окрім того, за опрацювання спеціальної літератури (не менше 25 джерел), а також складання словника країнознавчих термінів – ще 2 бали, а також додатково 1 бал – за технічне оформлення та ілюстративність оформлення самостійного завдання. Сумарно за самостійну роботу можна отримати найбільше 6 балів.

Якщо поточна семестрова оцінка становить не менше 75 балів, то за згодою студента вона може бути зарахована як підсумкова оцінка з навчальної дисципліни. У протилежному випадку, або за бажанням підвищити рейтинг, студент складає іспит. При цьому бали, набрані за результатами модульних контрольних робіт, анулюються.

Екзаменаційна оцінка визначається в балах (від 0 до 60) за результатами виконання екзаменаційних завдань. У цьому випадку підсумкова семестрова оцінка визначається як сума поточної семестрової та екзаменаційної оцінок в балах, за національною шкалою та за шкалою ECTS.

Оцінка за освоєння курсу виставляється згідно шкали оцінювання (див. шкалу).

Розподіл балів, які отримують студенти

Модуль 1. Поточний контроль (max=40 балів)														Модуль 2. Підсумковий контроль. Іспит (max=60 балів)		Заг. к-ть балів
Змістовий модуль 1							Змістовий модуль 2							Модульн. контроль		
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Тема 13	Тема 14	30	30	
1	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	60		

Шкала оцінювання знань студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. В який період розвитку країнознавчих знань була започаткована комплексна методологія дослідження країнознавчих об'єктів:

- а) античний;
- б) середньовічний;
- в) епохи великих географічних відкриттів;
- г) періоду XVII-XIX ст.
- г) новий (поч. XX ст.);
- д) аналітичний новітній (кінця XX-поч. XXI ст.)?

2. Кого з вказаних древніх античних мислителів вважають засновником просторової описовості:

- а) Гекатей;
- б) Піфагор;
- в) Геродот;
- г) Аристотель;
- г) Страбон;
- д) Птоломей?

3. Хто з вказаних древніх мислителів є автором країнознавчої праці «Географія» в 17 томах:

- а) Гекатей;
- б) Піфагор;
- в) Геродот;
- г) Аристотель;
- г) Страбон;
- д) Птоломей?

4. Хто з вказаних древніх мислителів є автором однієї з перших країнознавчих праць «Географічні записки»:

- а) Гекатей;
- б) Ератосфен;
- в) Геродот;
- г) Аристотель;
- г) Страбон;

д) Птоломей?

5. *Хто з древніх мислителів в одному з розділів своєї книги вперше здійснив країнознавчу характеристику Північного Причорномор'я:*

- а) Гекатей;
- б) Піфагор;
- в) Геродот;
- г) Аристотель;
- г) Страбон;
- д) Птоломей?

6. *Хто з вказаних французьких країнознавців є автором 19-томної загальної географії «Земля і люди»:*

- а) Е. Реклю;
- б) П. Клаваль;
- в) Відаль де ла Блаш;
- г) Ж. Боден;
- г) Ф. Бродель;
- д) Ш.-Л. Монтеск'є?

7. *Кого з названих древніх мислителів вважають засновником історичного країнознавства:*

- а) Гекатей;
- б) Піфагор;
- в) Геродот;
- г) Аристотель;
- г) Страбон;
- д) Птоломей?

8. *Кого з названих древніх мислителів вважають засновником просторового (географічного) країнознавства:*

- а) Гекатей;
- б) Піфагор;
- в) Геродот;
- г) Аристотель;
- г) Страбон;
- д) Птоломей?

9. *Хто з вказаних древніх мислителів є автором багатьох географічних карт:*

- а) Гекатей;
- б) Піфагор;
- в) Геродот;
- г) Аристотель;
- г) Страбон;
- д) Птоломей?

10. *Хто з вказаних науковців був представником німецької класичної школи країнознавства:*

- а) Е. Реклю;
- б) Д. Анучін;

- в) К. Рітгер;
- г) Ж. Боден;
- г) Л. Гвіччардіні;
- д) Я. Машбіц?

11. Хто з вказаних науковців був представником французького антропоцентричного країнознавства:

- а) Е. Реклю;
- б) Д. Анучін;
- в) К. Рітгер;
- г) Ж. Боден;
- г) Л. Гвіччардіні;
- д) Я. Машбіц?

12. Хто з вказаних науковців був представником італійської – галузево-економічної школи країнознавства:

- а) Е. Реклю;
- б) Д. Анучін;
- в) К. Рітгер;
- г) Ж. Боден;
- г) Л. Гвіччардіні;
- д) Я. Машбіц?

13. Хто з вказаних науковців був засновником російського історико-культурного країнознавства:

- а) М. Ломоносов;
- б) Д. Анучін;
- в) В. Татіщев;
- г) В. Семенов-Тянь-Шанський;
- г) М. Баранський;
- д) М. Пржевальський?

14. Хто з вказаних науковців є автором країнознавчої праці «Географія генеральна»:

- а) Б. Варен;
- б) Ф. Ратцель;
- в) К. Рітгер;
- г) Ф. Ріфтгофен;
- г) І. Кант;
- д) А. Гетнер?

15. Хто з вказаних науковців є автором країнознавчої праці «Історія и географія госсударства Всероссійского»:

- а) М. Ломоносов;
- б) В. Татіщев;
- д) Д. Анучін;
- г) М. Пржевальський;
- г) М. Міклухо-Маклай;
- д) В. Семенов-Тянь-Шанський?

16. *Хто з вказаних науковців є має найбільше країнознавчих праць присвячених дослідженню Азії:*

- а) М. Ломоносов;
- б) В. Татіщев;
- в) Д. Анучін;
- г) М. Пржевальський;
- д) М. Міклухо-Маклай;
- е) В. Семенов-Тянь-Шанський?

17. *Хто з вказаних науковців є вперше займався теоретичними питаннями районування території:*

- а) М. Ломоносов;
- б) К. Арсеньєв;
- в) Д. Анучін;
- г) М. Пржевальський;
- д) М. Баранський;
- е) В. Семенов-Тянь-Шанський?

18. *Хто з вказаних науковців є засновником української описово-країнознавчої школи:*

- а) В. Григорович-Барський;
- б) П. Чубинський;
- в) А. Синявський;
- г) В. Садовський;
- д) К. Воблій;
- е) С. Рудницький?

19. *Хто з вказаних науковців є засновником українського економіко-географічного напрямку країнознавства:*

- а) В. Григорович-Барський;
- б) П. Чубинський;
- в) А. Синявський;
- г) В. Садовський;
- д) К. Воблій;
- е) С. Рудницький?

20. *Хто з вказаних науковців є представниками української школи країнознавства:*

- а) М. Баранський;
- б) П. Чубинський;
- в) В. Преображенський;
- г) М. Мироненко;
- д) В. Садовський;
- е) В. Семенов?

21. *Хто з вказаних науковців є засновником німецької геополітичної течії в країнознавстві:*

- а) О. Шлотер;
- б) Ф. Ратцель;
- в) К. Ріттер;
- г) Ф. Ріфтгофен;
- д) І. Кант;

д) А. Гетнер?

22. *Хто з вказаних науковців є засновником німецького фізико-географічного і ландшафтного країнознавства:*

- а) О. Шлотер;
- б) Ф. Ратцель;
- в) К. Ріттер;
- г) Ф. Ріфтгофен;
- г) І. Кант;
- д) А. Гетнер?

23. *У кого з вказаних українських науковців наявні країнознавчі праці присвячені Японії:*

- а) В. Юрківський;
- б) П. Масляк;
- в) С. Кузик;
- г) Б. Яценко;
- г) С. Кузик;
- д) Є. Качан?

24. *У кого з вказаних українських науковців наявні країнознавчі праці присвячені США:*

- а) В. Юрківський;
- б) П. Масляк;
- в) С. Кузик;
- г) Б. Яценко;
- г) С. Кузик;
- д) Є. Качан?

25. *У кого з вказаних науковців наявні видані підручники з теоретичних основ країнознавства:*

- а) В. Юрківський;
- б) М. Мироненко;
- в) Я. Машбіц;
- г) Б. Яценко;
- г) С. Кузик;
- д) Є. Качан?

26. *Виберіть серед вказаних науковців представників французької антропоцентричного країнознавства:*

- а) Е. Реклю;
- б) К. Ріттер;
- г) Ж. Боден;
- г) Л. Гвіччардіні;
- д) Відаль де ла Блаш?

27. *Хто з вказаних науковців є засновником американської історико-географічної школи:*

- а) І. Боуман;
- б) К. Зауер;

- в) М. Кастельс;
- г) Р. Браун;
- г) Д. Райт;
- д) Х. Берроуз?

28. *Хто з вказаних науковців є авторами проблемної концепції країнознавства:*

- а) М. Мироненко;
- б) М. Баранський;
- в) Я. Машбіц;
- г) В. Максаковський;
- г) І. Вітвер,
- д) В. Гохман?

29. *Хто з вказаних науковців є авторами глобальної концепції країнознавства:*

- а) М. Мироненко;
- б) Е. Алаєв;
- в) М. Баранський;
- в) Г. Сдасюк;
- г) С. Лавров;
- д) В. Максаковський?

30. *Хто з вказаних науковців є авторами економіко-географічної концепції країнознавства:*

- а) М. Мироненко;
- б) Е. Алаєв;
- в) М. Баранський;
- в) Г. Сдасюк;
- г) С. Лавров;
- д) В. Максаковський?

31. *Хто з вказаних науковців є авторами країнознавчої концепції географічного середовища:*

- а) В. Анучін;
- б) М. Баранський;
- в) В. Ром;
- г) В. Максаковський;
- г) В. Анучін;
- д) Ю. Саушкін?

32. *Хто з вказаних науковців є авторами країнознавчої концепції географічного середовища:*

- а) М. Мироненко;
- б) А. Басалікас;
- в) І. Маєргойз;
- г) Е. Алаєв;
- г) М. Баранський;
- д) В. Максаковський?

33. *Хто з вказаних науковців є авторами країнознавчої концепції географічного (просторового) країноустрою:*

- а) М. Мироненко;
- б) А. Басалікас;
- в) І. Маєргойз;
- г) Е. Алаєв;
- г) М. Баранський;
- д) В. Максаковський?

34. Хто з вказаних науковців є авторами культурно-образної та соціальної концепції країнознавства:

- а) В. Покшишевський;
- б) М. Мироненко;
- в) М. Агафонов;
- г) Г. Лаппо;
- г) Е. Алаєв
- д) М. Баранський ?

35. Хто з вказаних науковців є засновником англійської історико-географічної країнознавчої школи:

- а) І. Боуман;
- б) К. Зауер;
- в) Г. Дербі;
- г) Р. Браун;
- г) Д. Райт;
- д) Х. Берроуз?

36. Хто з вказаних науковців є засновником англійської школи країнознавства у XVII - XVIII ст. із комерційним нахилом :

- а) Г. Чисхольм;
- б) К. Зауер;
- в) Г. Дербі;
- г) Р. Браун;
- г) Д. Райт;
- д) Х. Берроуз?

37. Хто з вказаних науковців є засновником країнознавчої концепції глобальних (світових) міст:

- а) Дж. Фрідман;
- б) В.Крісталлер;
- в) А.Леш;
- г) Ф. Фукуяма;
- г) Т. Хегерстранд;
- д) С. Хантінгтон?

38. Хто з вказаних науковців є засновником просторової концепції центральних місць:

- а) Дж. Фрідман;
- б) В.Крісталлер;
- в) А.Леш;
- г) Ф. Фукуяма;
- г) Т. Хегерстранд;
- д) С. Хантінгтон?

39. Хто з вказаних науковців є засновниками німецької антропогеографічної країнознавчої школи:

- а) О. Шлотер;
- б) Ф. Ратцель;
- в) К. Рітгер;
- г) Ф. Ріфтгофен;
- г) І. Кант;
- д) А. Гетнер?

40. Хто з вказаних французьких науковців є автором відомої країнознавчої праці «Географії людини»:

- а) Е. Реклю;
- б) П. Клаваль;
- в) Відаль де ла Блаш;
- г) Ж. Боден;
- г) Ф. Бродель;
- д) Ш.-Л. Монтеск'є?

41. Хто з вказаних французьких науковців є автором концепції «географічного детермінізму», що була обґрунтована в праці «Про дух законів», яка вийшла у світ у 1748 р.:

- а) Е. Реклю;
- б) П. Клаваль;
- в) Відаль де ла Бланш;
- г) Ж. Боден;
- г) Ф. Бродель;
- д) Ш.-Л. Монтеск'є?

42. Хто з вказаних французьких науковців заснував у 1891 р. країнознавчий журнал «Аннали географії»:

- а) Е. Реклю;
- б) П. Клаваль;
- в) Ш.-Л. Монтеск'є;
- г) Ж. Боден;
- г) Ф. Бродель;
- д) Відаль де ла Блаш?

43. Хто з вказаних науковців є автором країнознавчої праці «Опис Нідерландів», яка вийшла у світ у 1567 р.:

- а) Е. Реклю;
- б) К. Рітгер;
- в) Ж. Боден;
- г) Л. Гвіччардіні;
- г) Ж. Боден;
- д) Ф. Бродель?

44. Як називається галузевий розділ країнознавства, що вивчає військово-політичні, військово-економічні, фізико-географічні умови й оперативне прогнозування

можливих сухопутних і морських театрів військових дій і їх вплив на підготовку та ведення війни та військових дій тощо:

- а) нозогеографія;
- б) військове країнознавство;
- в) політична географія;
- г) геополітика;
- г) медичне країнознавство;
- д) екістика?

45. Як називається галузевий розділ країнознавства, що вивчає широкомасштабні просторові процеси і проблеми, суть якого полягає в тому, щоб окремі країни розглядати на фоні світових процесів та явищ, насамперед соціальних, економічних, політичних, екологічних тощо:

- а) локальне країнознавство;
- б) соціальне країнознавство;
- в) глобальне країнознавство;
- г) медичне країнознавство;
- г) регіональне країнознавство;
- д) культурне країнознавство?

46. Як називається розділ країнознавства, який вивчає географічну оболонку території з точки зору цілісності природи в нерозривному зв'язку з життєдіяльністю людини, умовами її існування:

- а) економіко-географічне країнознавство;
- б) соціальне країнознавство;
- в) фізико-географічне країнознавство;
- г) медичне країнознавство;
- г) регіональне країнознавство;
- д) культурне країнознавство?

47. Як називається розділ країнознавства, який вивчає особливості культурного розвитку населення досліджуваної території та просторові проблеми соціально-культурного розвитку:

- а) економіко-географічне країнознавство;
- б) соціальне країнознавство;
- в) фізико-географічне країнознавство;
- г) медичне країнознавство;
- г) регіональне країнознавство;
- д) культурне країнознавство?

48. Як називається розділ країнознавства, який вивчає територіальні закономірності поширення вірувань населення, сакральну інфраструктуру та регіональні та світові історико-духовні центри:

- а) економіко-географічне країнознавство;
- б) соціальне країнознавство;
- в) фізико-географічне країнознавство;
- г) медичне країнознавство;
- г) релігійне країнознавство;
- д) культурне країнознавство?

49. Як називається розділ країнознавства, який вивчає територіальні закономірності поширення захворювань та проблеми медичного обслуговування населення:

- а) економіко-географічне країнознавство;
- б) соціальне країнознавство;
- в) фізико-географічне країнознавство;
- г) медичне країнознавство;
- г) релігійне країнознавство;
- д) культурне країнознавство?

50. Який розділ країнознавства займається вивченням сферами суспільної діяльності та галузевими видами діяльності населення:

- а) загальне країнознавство;
- б) теоретичне країнознавство;
- в) регіональне країнознавство;
- г) галузеве країнознавство?

51. Який розділ країнознавства займається вивченням теоретичних аспектів та мерологією країнознавчої науки:

- а) загальне країнознавство;
- б) теоретичне країнознавство;
- в) регіональне країнознавство;
- г) галузеве країнознавство?

52. Який розділ країнознавства займається вивченням регіональних просторових відмінностей у розвитку господарства держав:

- а) загальне країнознавство;
- б) теоретичне країнознавство;
- в) регіональне країнознавство;
- г) галузеве країнознавство?

53. До групи методів країнознавчих досліджень належить картографічний метод:

- а) загальнонаукові;
- б) міждисциплінарні;
- в) спеціальні;
- г) методико-технічні?

54. До групи методів країнознавчих досліджень належить метод районування території:

- а) загальнонаукові;
- б) міждисциплінарні;
- в) спеціальні;
- г) методико-технічні?

55. До групи методів країнознавчих досліджень належить метод верифікації:

- а) загальнонаукові;
- б) міждисциплінарні;
- в) спеціальні;
- г) методико-технічні?

56. Що таке корисність країнознавчої інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку країнознавчих подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

57. Що таке точність країнознавчої інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку країнознавчих подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

58. Що таке повнота країнознавчої інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку країнознавчих подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

59. Що таке своєчасність країнознавчої інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;
- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь наближення фактів, висновків, коментарів, прогнозів до дійсного розвитку країнознавчих подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) характеризується вчасність опрацювання і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

60. Що таке достовірність країнознавчої інформації:

- а) здатність відповідати заданим потребам і задовольняти потреби у попиту на неї;

- б) характеризується урахуванням усіх основних факторів, що склалися у визначеній країнознавчій ситуації, глибиною освітлення основних подій;
- в) характеризує ступінь конкретності фактів, висновків, аргументів результатів розвитку країнознавчих подій;
- г) здатність відповідати заданим параметрам дослідника;
- г) своєчасність в опрацюванні і подачі результатів дослідження;
- д) чітко аргументована з конкретними рекомендаціями і пропозиціями?

61. Що таке країнознавча гіпотеза:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтовного доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються?

62. Що таке країнознавча концепція:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтовного доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються?

63. Що таке країнознавча парадигма:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтовного доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються?

64. Що таке країнознавча теорія:

- а) сукупність наукових тверджень, які потребують ґрунтовного доведення і підтвердження;
- б) форма узагальненого відображення дійсності в мисленні, знання, що мають строгу визначену форму;
- в) наукова точка зору, яка висувається дослідником, але не є визнаною у широкому науковому загалі;
- г) система наукових поглядів, що становлять ґрунтовне вчення і постійно удосконалюються?

65. Що таке цілісність країнознавчого об'єкта:

- а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;
- б) можливість описання системи через установлення її структури та внутрішньої взаємозалежності;
- в) взаємозалежність системи і середовища – система формує і проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;
- г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;
- г) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;
- д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

66. Що таке структурність країнознавчого об'єкта:

- а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;
- б) можливість описання системи через установлення її структури та внутрішньої взаємозалежності;
- в) взаємозалежність системи і середовища – система формує і проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;
- г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;
- г) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;
- д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

67. Що таке ієрархічність країнознавчого об'єкта:

- а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;
- б) можливість описання системи через установлення її структури та внутрішньої взаємозалежності;
- в) взаємозалежність системи і середовища – система формує і проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;
- г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;
- г) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;
- д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

68. Що таке самоорганізація країнознавчого об'єкта:

а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;

б) можливість описання системи через установаження її структури та внутрішньої взаємозалежності;

в) взаємозалежність системи і середовища – система формує і проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;

г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;

г) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;

д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

69. Що таке єдність країнознавчого об'єкта:

а) залежність кожного елемента, властивостей і відношення структури від їх місця, функцій та інших властивостей системи всередині цілого;

б) можливість описання системи через установаження її структури та внутрішньої взаємозалежності;

в) взаємозалежність системи і середовища – система формує і проявляє свої властивості в процесі взаємодії із середовищем, є при цьому активним компонентом взаємодії;

г) кожний компонент системи, в свою чергу, може розглядатися як певна структура, а система, що досліджується, в цьому випадку являє собою один із компонентів більш широкої організації компонентів;

г) множинність опису кожної структури через принципову складність кожної системи її адекватне пізнання потребує побудови множинності різних моделей, кожна із яких описує лише певний аспект досліджуваної організаційної єдності;

д) здатність конкретної структури виконувати певні функції, а вразі їх руйнування – мобілізуватися взаємозамінюватися?

70. Що таке програма країнознавчого дослідження:

а) науковий документ, який містить методологічні, методичні та процедурні основи дослідження країнознавчого об'єкта;

б) набір теоретичних і методологічних конструкцій для розв'язання конкретних наукових завдань;

в) сукупність усіх дій, які застосовує науковець у процесі дослідження країнознавчого об'єкта;

г) усі вищевказані пункти підходять до визначення програми країнознавчого дослідження?

71. Що називається об'єктом країнознавчого дослідження:

а) це те, на що направлений процес пізнання, який являє собою явище або процес, на який скероване дослідження;

б) є ті сторони, властивості, особливості об'єкта, які безпосередньо підлягають вивченню;

в) усі ті властивості, явища і процеси, які може дослідити науковець;

г) сукупність основоположних наукових принципів, які використовує дослідник у процесі наукового пізнання?

72. Що є предметом країнознавчого дослідження:

а) це те, на що направлений процес пізнання, який являє собою явище або процес, на який скероване дослідження;

б) є ті сторони, властивості, особливості об'єкта, які безпосередньо підлягають вивченню;

в) усі ті властивості, явища і процеси, які може дослідити науковець;

г) сукупність основоположних наукових принципів, які використовує дослідник у процесі наукового пізнання?

73. Що називається методологією країнознавчого дослідження:

а) це те, на що направлений процес пізнання, який являє собою явище або процес, на який скероване дослідження;

б) є ті сторони, властивості, особливості об'єкта, які безпосередньо підлягають вивченню;

в) усі ті властивості, явища і процеси, які може дослідити науковець;

г) вчення про структуру, логічну організацію, методи та засоби дослідницької діяльності?

74. Метод країнознавчого дослідження – це:

а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;

б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;

в) окрема дія для досягнення мети дослідження;

г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;

г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;

д) послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;

е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?

75. Принцип країнознавчого дослідження – це:

а) вироблені наукою та практикою, сформульовані в концентрованому вигляді найбільш важливі ідеї, установки;

б) сукупність прийомів та способів емпіричного та теоретичного пізнання;

в) окрема дія для досягнення мети дослідження;

г) система дій, що застосовуються при виконанні певного дослідження;

г) встановлений порядок виконання прийомів та способів дослідження;

д) послідовність конкретних процедур, реалізація яких забезпечує досягнення мети досліджень;

е) сукупність прийомів та способів, які входять до складу процедур?

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Патійчук В. О. Актуальні проблеми країнознавчих досліджень (теоретичний семінар) : роб. навч. прогр. Курсу / В.О. Патійчук. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського дер. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 36 с.

2. Патійчук В. О. Територіальна організація суспільства : роб. навч. прогр. Курсу / В.О. Патійчук. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волинського дер. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – 44 с.

3. Патійчук В. О. Вступ до спеціальності «Країнознавство» : робоча програма курсу навчальної дисципліни / В. О. Патійчук [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eenu.edu.ua/sites/default/files/Files/roboch_prog_vstup_do_spec.krayinozn.pdf

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Алаев А. Социально-экономическая география / Понятийно-терминологический словарь / А. Б. Алаев. – М. : Мысль, 1983. – 350 с.
2. Александровская О. Французская географическая школа конца XIX – начала XX века / О. А. Александровская – М. : Мысль, 1972.
3. Алисов Н. В. Экономическая и социальная география мира (общий обзор): учебник / Н. В. Алисов, Б. В. Хорев. – М. : Гардарики, 2003. – 704 с.
4. Алпатъев А. М. Полевая практика по физической географии / А. М. Алпатъев, А. М. Архангельский, Т. М. Гордеева. – М. : Просвещение, 1964. – 417 с.
5. Архипов Ю. Математические методы в географии / Ю. Р. Архипов, Н. И. Блажко, С. В. Григорьев и др. – Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1975. – 352 с.
6. Баранский Н. Избранные труды. Научные принципы географии / Н. Н. Баранский. – М. : Мысль, 1980. – 239 с.
7. Баранский Н. Избранные труды. Становление советской экономической географии / Н. Н. Баранский. – М. : Мысль, 1980. – 520 с.
8. Баранский Н. Страноведение и география физическая и экономическая / Н. Н. Баранский // Избр. тр. Науч. принципы географии. – М. : Просвещение, 1980. – 483 с.
9. Безуглий В. В. Економічна і соціальна географія зарубіжних країн: навч. посіб. / В. В. Безуглий – К. : Академія, 2005. – 704 с.
10. Безуглий В. В. Регіональна економічна та соціальна географія світу: посібник / В. В. Безуглий, С. В. Козинець. – К. : Академія, 2003. – 688 с.
11. Берлянт А. Картографический метод исследования / А. М. Берлянт. – М. : Наука, 1978. – 255 с.
12. Блауберг И. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блауберг, Э. Г. Юдин. – М. : Наука, 1973. – 270 с.
13. Блій Г. Географія : світи, регіони, концепти / Г. Блій, П. Муллер, О. Шаблій. – К. : Либідь, 2004. – 740 с.
14. Бурдин Н. Как оформить научную работу / Н. С. Бурдин, П. В. Веселов. – М. : Просвещение, 1973. – 152 с.
15. Быков В. Методы науки / В. В. Быков. – М. : Мысль, 1974. – 215 с.
16. Витвер И. Избр. соч. / И. А. Витвер. – М. : Политиздат, 1998. – 310 с.
17. Витвер И. Историко-географическое введение в экономическую географию зарубежных стран / И. А. Витвер. – М. : Просвещение, 1963. – 235 с.
18. Вольф М. География мирового сельского хозяйства / М. Б. Вольф, С. Д. Дмитриевский – М. : Мысль, 1981. – 347 с.
19. Всемирное хозяйство – сфера борьбы и сотрудничества / Под ред. И. О. Фаризова. – М. : Изд-во МГУ, 1984. – 672 с.
20. География мирового хозяйства : Учеб. пособ. / Отв. ред. Б. Н. Зимин. – М. : Изд-во Рос. откр. ун-та, 1991. – 408 с.
21. Голиков А. Вступ до економічної і соціальної географії : підручник / А. П. Голиков та ін. – К. : Либідь, 1996. – 455 с.
22. Головченко В. Країнознавство : Азія, Африка, Латинська Америка, Австралія і Океанія : навч. посібник / В. Головченко, О. Кравчук. – К. : ЗАТ «Ніч лава», 2006. – 256 с.
23. Гохман В. Основные проблемы экономико-географического страноведения // Природные ресурсы и территориальная организация хозяйства / В. М. Гофман, Я. Г. Машбиц. – М. : ИГАН, 1979. – 232 с.

24. Гохман В. Проблемный подход в экономико-географическом страноведении зарубежного мира // Изв. Акад. наук СССР / В. М. Гохман, Я. Г. Машбиц. – 1976. – № 4 (Сер. географ.). – С. 83-92.
25. Гохман В. Системный подход в географии // Теоретическая география / В. М. Гохман, А. А. Минц, В. С. Преображенский. – М. : Мысль, 1971. – С. 65–75.
26. Гохман В. Страноведение // Сов. география. Итоги и задачи / В. М. Гохман, Г. М. Игнатьев. – М. : География, 1960. – 389 с.
27. Гудзеляк І. І. Географія населення : навч. посібник / І. І. Гудзеляк. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 232 с.
28. Дахно І. І., Тимофієв С. М. Країни світу : Енциклопедичний довідник / І. І. Дахно, С. М. Тимофієв. – К. : МАПА, 2005. – 608 с.
29. Джонстон Р. География и географы. Очерки развития англо-американской социальной географии после 1945 г. / Р. Джонстон. – М. : География, 1987. – С. 101-112.
30. Дзенис З. Методология и методика социально-экономических исследований / З. Д. Дзенис. – Рига : Знание, 1980. – 262 с.
31. Дубович І. Країнознавчий словник-довідник / І. Дубович – К. : Знання, 2008. – 840 с.
32. Дуженков В. И. Проблемы организации науки / В. И. Дуженков. – М. : Знание, 1978. – 264 с.
33. Економіка зарубіжних країн : підручник / А. С. Філіпенко, В. А. Вергун, І. В. Бураківський та ін. – К. : Либідь, 1996. – 706 с.
34. Економічна і соціальна географія світу : навч. посіб. / за ред. С. Кузика. – Львів: Світ, 2005. – 672 с.
35. Економічна і соціальна географія світу : підручник / За ред. Б. П. Яценка. – К. : АРТЕК, 1997. – 349 с.
36. Жук П. та ін. Етнополітична карта світу ХХІ століття. Методичний і предметний коментарі / П. Жук, Н. Мазур, Р. Соломонюк, Р. Турчак. – Тернопіль : Мандрівець, 2000. – 240 с.
37. Заставний Ф. Д. Географія України. У 2 кн. : Навч. посіб. для вузів / Ф. Д. Заставний. – Л. : Світ, 1994. – 472 с.
38. Ион Д. С. Мировые энергетические ресурсы / Д. С. Ион. – М. : Недра, 1984. – 521 с.
39. Ігнатьєв П. М. Країнознавство. Країни Азії : навч. посіб. / П. М. Ігнатьєв. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2004. – 384 с.
40. Кабо Р. М. Природа и человек в их взаимных отношениях как предмет социально-культурной географии // Вop. географии. – 1947. – № 5. – С. 143-148.
41. Киридон А. М. Міжнародні відносини – країнознавство (основні терміни, держави, персоналії): Словник-довідник / А. М. Киридон, В. О. Мартинюк, С. С. Троян. – Рівне, 2011. – 349 с.
42. Кисельов Ю. О. Основи геософії : проблеми теорії та методології : монографія / Ю. О. Кисельов. – Луганськ : ДЗ «ЛНУ ім. Тараса Шевченка», 2011. – 207 с.
43. Країнознавство : підручник / В. І. Головченко, М. С. Дорошко, П. М. Ігнатьєв та ін.; за ред. В. П. Крижанівського, В. І. Головченка. – К., 2009. – 345 с.
44. Країнознавчий словник-довідник. – 5-те вид., перероб. і доп. Рекомендовано МОН / Дубович І. А. – К., 2008. – 839 с.
45. Кринецкий И. И. Основы научных исследований / И. И. Кринецкий. – М. : Знание, 1981. – 208 с.
46. Кузьмин В. П. Гносеологические проблемы системного знания / В. П. Кузьмин. – М. : Политиздат, 1983. – 117 с.

47. Лавров С. Б. Страноведение : прошлое и будущее / С. Б. Лавров, Г. В. Сдасюк // Известия ВГО. – 1978. – Вып. I. – С. 215-237.
48. Майергойз И. М. Методика мелкомасштабных экономико-географических исследований / И. М. Майергойз. – М. : МГУ, 1981. – 137 с.
49. Мальська М. П. Країнознавство : теорія та практика. Підручник / М. П. Мальська, Н. В. Антонюк, Ю. С. Занько, Н. М. Ганич. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
50. Манак Б. А. Методика экономико-географических исследований / Б. А. Манак. – Минск : Минск. ун-та, 1985. – 157 с.
51. Масляк П. О. Країнознавство : підручник / П. О. Масляк. – К. : Знання, 2008. – 292 с.
52. Машбиц Я. Г. Комплексное страноведение / Я. Г. Машбиц. – М. : Смоленськ : Изд-во СГУ, 1998. – 264 с.
53. Методика страноведческих исследований : Экономическая и социальная география / Под ред. Н. С. Мироненко. – М. : Изд-во МГУ, 1993. – 310 с.
54. Мировая экономика. Экономика зарубежных стран / под ред. В. П. Колесова, М. Н. Осьмовой. – М. : Флинта, 2000. – 480 с.
55. Мироненко Н. С. Страноведение : Теория и методы : Уч. пособие для вузов / Н. С. Мироненко. – М. : Аспект Пресс, 2001. – 268 с.
56. Міжнародні економічні відносини : Система регулювання міжнародних економічних відносин : Підручник / А. С. Філіпенко та ін. – К. : Либідь, 1994. – 635 с.
57. Мошенський С. З. Економічний аналіз : [підручник для студентів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів]. / [С. З. Мошенський, О. В. Олійник] за ред. д.е.н., проф., Заслуженого діяча науки і техніки України Ф. Ф. Бутинця. – [2-ге вид., доп. і перероб.] – Житомир : ПП «Рута», 2007. – 704 с.
58. Олійник Я. Б. Вступ до соціальної географії / Я. Б. Олійник, А. В. Степаненко. – К. : Знання, 2000. – 206 с.
59. Основы научных исследований. География / Под ред. Н. Д. Пистуна, Г. И. Швевса. – К. : Вища шк., 1988. – 190 с.
60. Основы управления наукой. Экономические проблемы. – М. : Поиск, 1983. – 215 с.
61. Ровенчак І. І. Географічне країнознавство : навчально-методичний посібник для студентів напряму підготовки 6.040104 – географія / І. І. Ровенчак, О. І. Мамчур. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2012. – 106 с.
62. Ровенчак І. І. Географія культури : проблеми теорії, методології та методики дослідження : монографія / І. І. Ровенчак. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2008. – 240 с.
63. Родионова И. А. Экономическая география : учеб.-справ. пособие / И. А. Родионова, Т. М. Бунакова. – 7-е изд. – М. : Московський Лицей, 2004. – 496 с.
64. Саушкин Ю. Г. Экономическая география: история, теория, методы, практика / Ю. Г. Саушкин. – М., Мысль, 1973. – 502 с.
65. Сергійчук І. М. Новітня історія країн Азії та Африки (1918 – кінець ХХ ст.): навч. посібник / І. М. Сергійчук. – Суми : «Університетська книга», 2003. – 288 с.
66. Соціально-економічна географія України : Навч. посіб. / За ред. проф. О. І. Шаблія. – Л : Світ, 1994. – 608 с.
67. Социально-экономическая география зарубежного мира : учебник / под ред. В. В. Вольского. – 2-е изд., испр. – М. : Дрофа, 2003. – 560 с.

68. Соціально-економічна географія України / [за ред. О. І. Шаблій]. – Львів : Світ, 2000. – 680 с.
69. Страноведение : учеб. пособие / П. И. Рогач, Н. Е. Косяков, В. Г. Гаркавая, С. В. Лукьянч. – Минск : БГЭУ, 2003. – 284 с.
70. Страны и народы : Науч.-попул. географ.-этнограф. изд. В 20 т. / Ред. Брук С. И., Покшишевский В. В. – М. : Мысль, 1978–1983. – 1127 с.
71. Теоретичні основи країнознавства : підручник. / Антонюк Н. В., Мальська М. П., Занько Ю. С., Ганич Н. М. — К., 2011. —326 с.
72. Теория и методика экономико-географических исследований / Ред. В. М. Гохман. – М. : МФГО, 1977. – 72 с.
73. Тойн П. Методы географических исследований / П. Тойн, П. Ньюби. – М. : Прогресс, 1977. – 270 с.
74. Топчієв О. Г. Основи суспільної географії : підручник / О. Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2009. – 544 с.
75. Турчин Я. Б. Країнознавство : навч. посібник / Я. Б. Турчин, Л. О. Дорош, Н. О. Горбач. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 276 с.
76. Урбанизация и демографические процессы / Под ред. Б. С. Хорева, Г. П. Киселева. – М. : Финансы и статистика, 1982. – 455 с.
77. Ушакова Н. Г. Соціально-економічні типи країн : навч. посібник / Н. Г. Ушакова, І. І. Помінова. – К. : Професіонал, 2004. – 304 с.
78. Федоров Г. М. Методология геодемографических исследований // География и современность: Межвуз. сб. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1989. – Вып. 3. – С. 114–124.
79. Шаблій О. І. Математичні методи в економічній географії / О. І. Шаблій. – Л. : Вища шк. Вид-во при Львів. ун-ті, 1984. – 136 с.
80. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії : навч. посібник / О. І. Шаблій. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2003. – 444 с.
81. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії : монографія / О. І. Шаблій. – Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. – 744 с.
82. Экономическая география России : учеб. / под общ. Ред. В. И. Видянина. – М. : ИНФРА – М., 2001. – 533 с.
83. Экономическая, социальная и политическая география мира. Регионы и страны: учебник / под ред. С. Б. Лаврова, Н. В. Каледина. – М. : Гардарики, 2003. – 928 с.
84. Юринець В. Є. Методологія наукових досліджень : навч. посібник / В. Є. Юринець. – Львів ЛНУ ім. І. Франка, 2011. – 178 с.
85. Юрківський В. М. Країни світу : довідник / В. М. Юрківський. – К. : Либідь, 1999. – 368 с.
86. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : підручник / В. М. Юрківський. – К. : Либідь, 2000. – 395 с.
87. Яценко Б. П. Країнознавство : основи теорії : навч. посібник / Б. П. Яценко, В. К. Бабарицька. – К. : Либідь, 2009. – 312 с.
88. Huntington S. The Clash of Civilization and Remarking the World Order / S. Huntington S. – N. Y., 1996.
89. Lukermann F. The Praecognita of Varenius: Seven Ways of Knowing / F. Lukermann // Sdeial Construction of Regional Knowledges. Leipzig, 1999.
90. The Dictionary of Human Geography [Електронний ресурс] / [ed. by D. Gregory, R Johnston, G. Pratt, M. Watts & S. Whatmore]. — [Fourth Ed.]— Режим доступу : <http://www.books.google.com.ua/books>.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
СТРУКТУРА ТА ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
ВИМОГИ ДО ЗНАНЬ ТА ВМІНЬ СТУДЕНТІВ.....	4
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ.....	5
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ.....	6
ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	14
ТЕМАТИКА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	19
МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ВИКОНАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ.....	20
ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ	22
МЕТОДИКА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ.....	24
ТЕСТИ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ СТУДЕНТІВ.....	26
МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ.....	41
СПИСОК ДЖЕРЕЛ.....	42

Патійчук Віктор Олексійович

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ВИДАННЯ

ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ «КРАЇНОЗНАВСТВО»

*Навчально-методичний комплекс для студентів
галузі знань 0302 «Міжнародні відносини»*

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки.*

Протокол № 6 від 15 березня 2017 р.

Підписано до друку 03.05.2017 р.
Друк цифровий. Папір офісн. Гарнітура Та Times New Roman.
Комп'ютерний набір і верстання

Формат 60x84/16.
Умовн. друк. арк. 5,15.
Наклад 100 прим.

Факультет міжнародних відносин СНУ імені Лесі Українки
(43000, м. Луцьк, вул. Винниченка, 28)